

Anlatmaya Baęlı Metinler

Anlatmaya Bağlı Metinler Nelerdir Kısaca Bilgi

Bu türde yukarıdaki şemadan da anlaşılacağı üzere eserin bir olay ekseninde cereyan etmesi söz konusudur. Roman, masal, hikaye, halk hikayesi, fabl, destan, manzum hikaye ve mesneviler bu türde ele alınır.

Anlatmaya Baęlı Metinlerde Zihniyet

Anlatmaya bağlı metinler, yazıldığı dönemin zihniyetini (sosyal, ekonomik, siyasi yapısı ve kültür hayatının özelliklerini) yansıtır.

Her sanat eserinde olduğu gibi anlatmaya bağlı bir metinde de metni oluşturan birimlerin bir amaca ve plana göre bir bütün oluşturulmak üzere bir araya gelmesiyle oluşan kalıba yapı denir. Yapıyı meydana getiren birimler organik bir bağ içindedir yani bu birimler ortak bir tema etrafında toplanır. Dilsel özellikler yapıyı oluşturan unsurlardır. Anlatmaya bağlı metinlerde yapı belli bir plana bağlıdır.

Serim (Giriş) Bölümü: Bu bölüm olayın geçtiği yerin ve kahramanların anlatıldığı olaya giriş yapılan bölümdür.

Düğüm (Gelişme) Bölümü: Giriş bölümünde verilen olayın geliştirildiği, okurun dikkatinin çekilip heyecan uyandırıcı noktaların ele alındığı bölümdür.

Çözüm (Sonuç) Bölümü: Eserin genelinde ele alınan olayın çözümlenip sonuca ulaştığı bölümdür.

Olay Örgüsü: Olay örgüsü, okuyucuda ya da dinleyicide estetik bir haz uyandırmak amacıyla sanatçı tarafından düzenlenen bir kurgu olduğu için gerçek hayattan yararlanılsa bile gerçek dünyadan farklı kurmaca bir örgüdür.

Mekan: Yaşanan olayların sahnesi durumundadır. Mekan, genel anlamıyla düşünüldüğünde sadece kişilerin yaşadığı çevre değil, aynı zamanda kültür ve uygarlığı yansıtan şeffaf bir tablodur.

Kişi: Olay örgüsü insanlara özgü gerçekleri anlattığı için anlatmaya bağlı edebi metinlerin yapısını kuran unsurlardan biri de kişi (kahraman) olacaktır. Gerçek dünyada belli bir ilişki çerçevesinde rol alan insan, kurmaca dünyada da aynı önemini devam ettirir.

Tip: Tipler, insanın kişisel yapısını oluşturan bir özelliği abartılı olarak temsil eder. Kısacası tip, bireysel özellik taşımaktan ziyade toplumun geneline ait özellikler taşıyan ve bu özellikleri belirgin bir halde temsil eden kişidir.

Karakter: Karakter, bir varlığın, kişinin kendine özgü yapısı; onu benzerlerinden ayıran ana özelliği demektir. Karakterde tipte gördüğümüz abartılı durumlar yoktur. Karakterde insanın bir bütün olarak ele alınması söz konusudur.

Zaman: Bir metinde olaylar hikaye etrafında kurulduğuna göre bu olayların kronolojik bir diziliş içinde sunulması gerekir ancak buna çoğu zaman uyulmaz.

Anlatmaya Baęlı Metinlerde Tema

Bir sanat eserinin merkezinde yer alan, soyut özellikler taşıyan temel duygu ve düşünceye tema denir.

Anlatmaya Baęlı Metinlerde Metin ve Gelenek

Yazarlar, edebi metni ortaya koyarken kendilerinden önceki yazarların yapıtlarını örnek alabilir. Böylece aynı anlayışa bağlı, aynı ilkeler doğrultusunda yazılan yapıtlar bir gelenek oluşturur.

Anlatmaya Bağlı Metinlerde Dil ve Anlatım

Dilin, heyecana bağlı işlevinin bazen de şiirsel işlevinin ağırlıklı olarak kullanıldığı bu metinler anlatım özellikleriyle diğer metinlerden ayrılır.

Anlatmaya Bağlı Metinlerde Bakış Açısı

İlahi (Tanrısal-Hakim) Bakış Açısı

Anlatıcı, olup bitenlerden haberdardır, olayda geçen kişilerin düşüncelerini, olayın nasıl sonuçlanacağını bilir. Anlatım 3. kişi ağzından gerçekleşir.

Gözlemci Bakış Açısı

Anlatıcı, olayda geçen kişilerin düşüncelerini ve olayın nasıl sonuçlanacağını bilmez, sadece 3. kişi olarak olup bitenleri dışarıdan gözlemleyerek anlatır.

Kahraman Bakış Açısı

Olaylar 1. kişi ağzından anlatılır; yani kahraman olayı kendisi anlatır. Okuyucu, olayı yaşayan kişinin kendisinden dinler.